

ГУМАНІТАРНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕДИЦИНИ, ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ

DOI 10.31718/2077–1096.23.3.161

УДК 378.016.018.43:81'243]:614.46

Лазарук О.В., Давиденко І.С., Лазарук Т.Ю.

ТРУДНОЩІ, АДАПТАЦІЯ ТА ПЕРЕВАГИ ЗМІН МЕТОДОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ В МЕДИЧНИХ ВИШАХ ПІД ЧАС КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Вищий державний навчальний заклад Буковинський державний медичний університет, м.Чернівці

Мета. Обґрунтувати вагомість інновацій основи у механізмах покращення якості освіти майбутніх фахівців-медиків на прикладі досвіду викладання дисципліни «Патоморфологія». *Матеріал та методи.* Дана наукова публікація присвячена розгляду основних когнітивних, психологічних та методологічних проблем, що дуже загострилися під час карантину, проблем, з якими стикаються викладачі та студенти під час дистанційного навчання дисципліни «Патоморфологія» у медичному ВНЗ. *Результати.* Систематичне застосування інновацій не тільки сприяє підвищенню фахової компетентності здобувача освіти, а й висуває особливі вимоги до педагога. Звичайно, щоб реалізувати нові методи викладання необхідно врахувати «еволюцію» студентів. Студенти прихильні до використання інформаційно-комунікаційних технологій, швидка адаптація до умов навчання та перехід освітньої системи через низку реформ. В результаті отримали певні досягнення змішаного навчання та їх впливу на формування сучасного типу комунікації у педагогічній взаємодії викладача і студента задля забезпечення результативності викладання та ефективності підготовки висококваліфікованих фахівців. Дистанційний курс - це запланована викладачем навчальна діяльність для обробки і засвоєння структурованої інформації. Системна структурована модель дистанційного навчання – це комплекс особистих взаємодій: студент – студент, студент – викладач, студент – контент та студент – інтерфейс, які підтримують і доповнюють одна одну, й мають на меті всебічне підвищення якості навчальної діяльності кожного студента зокрема і дистанційного процесу – в цілому. В публікації пропонуються педагогічні прийоми щодо їх вирішення. *Висновки.* Виявлені шляхи впливу та розвитку інноваційних технологій та методів навчання на освітній процес в онлайн форматі сприятиме покращенню якості освіти студентів завдяки активізації пошукової роботи, формуванню вмінь самостійного оволодіння знаннями, вихованню самостійної особистості, здатної до самоосвіти та саморозвитку, стимулюванню образного, логічного мислення.

Ключові слова: освітній процес, дистанційна освіта, дистанційне навчання.

Основним завданням адаптації зміни методології викладання при введенні та скасуванні карантину є збереження на належному рівні підготовки студентів медичного університету з метою поглиблення знань і практичних навичок. Існуюча модель проведення практичного заняття потребує удосконалення у сучасних реаліях. У медичній системі освіти України непередбачене заочне навчання, адже є постійна потреба забезпечити безперервність процесу підготовки студентів у мінливих умовах розвитку. Для продовження навчального процесу негайно після введення карантину кожен із викладачів зобов'язаний змінити свою тактику викладання. В основі нової тактики полягало, що робота повинна бути виконаною без втрати якості підготовки. Значні об'єми навчальних матеріалів необхідно було оцифрувати або розробити «de novo». Жодна з існуючих, відомих програм для роботи викладачів у медичному ЗВО не передбачає перехід роботи викладача на будь-яку іншу методику ви-

кладання ніж очну.

Постійно існує потреба професійної підготовки та діяльності викладачів-медиків, безперервне доповнення та освоєння світового досвіду з приводу тих чи інших проблемних питань [1, 2]. Постійний розвиток медицини і реформи освіти вимагає від студентів вдосконалення навчання і своїх професійних навичок, що є невід'ємною умовою успішного складання модулів та іспитів з дисциплін. Існує важлива специфіка освоєння професії лікаря, що вимагає від студента медичного вишу навчання з використанням теоретичних знань та закріплення вивченого за допомогою практичних навичок.

Залучення новітніх інформаційно-освітніх технологій і дистанційного навчання – інколи єдиний вихід для забезпечення безперервного навчання студентів, зокрема на кафедрі патологічної анатомії. Ця дисципліна не може вивчатися без постійного контролю з боку викладача. Залучення програм та інноваційних технологій

навчання онлайн робить його більш доступним для студентів медичних вузів [3, 4]. Дистанційне навчання в умовах карантину найбільш повно відповідає вимогам сучасної медичної освіти та дозволяє забезпечити студенту умовну безпеку. На кафедрі патологічної анатомії Буковинського державного медичного університету викладачами розроблено програму для дистанційних онлайн занять, максимально наближених до офлайн занять зі збереженням тематичного плану.

На початку карантинних обмежень у зв'язку з коронавірусною інфекцією запроваджено було дистанційний тип навчання а, згодом, і змішаний. Особливо актуальним змішаний тип навчання продовжує бути для іноземних студентів. Частина з них присутні на навчанні офлайн, а частина онлайн за кордоном.

Термін «змішане (гібридне) навчання» [1] почав широко використовуватися в методах навчання після публікації в 2006 році Бонком і Гремом книги «Довідник змішаного навчання».

Мета дослідження

Вибір техніки викладання у медичному ВНЗ онлайн. Особливості підготовки згідно тематичного плану для засвоєння практичних навичок та знань, що дозволяє успішно скласти заключні етапи модулів та незалежний тестовий контроль.

Матеріали та методи

Проаналізовано попередні заходи, проведені для визначення педагогічної взаємодії та реалізації концепції змішаного навчання здійснювалося багатьма науковцями різних країн, а саме: Н. Авшенюк, В. Андрущенко, Дж. Сіменс (G. Siemens) Inman&Kerwin T. Шрольта ін. Питання змішаного навчання було розглянуто з позиції викладання навчальних дисциплін, мовного спрямування. Для наочності основні інформаційні матеріали для дистанційного курсу висвітлені на веб-сайті «Moodle». Там же відбувається тестування студентів для виявлення їхніх знань та вмінь. Практичні заняття та лекції проводяться онлайн в програмі Meet за попередньо створеним електронним посиланням.

Поєднання класичного стилю викладання із застосуванням онлайн навчання дозволяє організувати єдиний нерозривний навчальний простір для студентів і викладачів кафедри.

Результати дослідження та їх обговорення

Розроблений курс дистанційних занять дозволив безперебійно переключитися під час введення карантинних обмежень у вузі. Містить робочу програму з підготовкою до практичних і лекційних занять, скерований на продовження освітнього процесу для допуску і підготовки до іспитів і офіційного незалежного тестування [4, 5, 6].

Використання дистанційних освітніх техноло-

гій дозволяє студентів постійно залишатися під контролем викладача і в разі потреби отримати допомогу у підготовці, при цьому раціонально використовувати час під час навчання [7, 8].

За результатами складання заключного модуля та ліцензійного інтегрованого іспиту формату «Крок 1. ЗЛП» отримали нижчі результати порівняно із результатами студентів попередніх років складання. Середній рівень по 3 курсу у відсотковому значенні у порівнянні з результатами студентів до онлайн навчання нижчий на 9%. У зв'язку з карантинним проведенням ліцензійного іспиту було перенесено за графіком, такого не було жодного разу до карантину. Також нижчий рівень підготовки студентів відчувався на етапі складання модуля з патологічної анатомії. Це суб'єктивні відчуття і їх не можна достовірно оцінити.

Впродовж останніх двох навчальних років неодноразово переходили від офлайн режиму навчання до онлайн. Розвиток інформаційних технологій дозволив адекватно налаштуватися на продовження навчального процесу. Дуже важливо створити умови для онлайн навчання, вчасно залучити нові ресурси такі як: ресурси Google. Для навчання та тестування використовували додатки – таблиці та форми, та інші. Проведення практичних і лекційних занять відбувалися онлайн з використанням - ZOOM та Meet.

Розсилка повідомлень або збір результатів проводився за допомогою GMAIL. Тенденція інформування ефективно застосовується в медичній освіті. Дистанційне навчання є ідеальною і невід'ємною формою сучасного навчання.

Висновок

У змішаному навчанні здатність утримувати увагу студента викладачем відкриває широкі можливості. Здійснення контрольованої самостійної роботи студентів за допомогою викладача-фасилітатора сприяє розвитку самостійної, свідомої діяльності студента. Відповідальність стимулює одержання додаткових знань та їх закріплення. Можливість опосередковано впливати викладачу на освітній процес дозволяє готувати висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців для держави.

Таким чином, головною особливістю дистанційного навчання є самоосвіта як основа дистанційного навчання, що передбачає самомотивацію студента щодо отримання нових навичок та вмінь, а також високий рівень самоорганізації. Але, для студентів, що опинилися в умовах вимушеного дистанційного навчання, часто бракує когнітивних навичок і мотивації до самоосвіти, тому викладач має навчати студентів не тільки предмету, а й роботі з джерелами інформації, будувати заняття таким чином, щоб максимально полегшити її сприйняття та не перенавантажувати студента, слід також посилити мотиваційні моменти, а також надавати психологічну

підтримку студентам, яким вона потрібна.

Перспективи подальших досліджень

Перспективою змішаного методу навчання є те, що найбільші переваги можна або й необхідно інтегрувати в систему освіти. Для цього вони повинні бути розглянуті, проаналізовані та систематизовані вищим керівництвом ВУЗу, що дасть змогу оптимізувати процес залучення форм змішаного навчання в освітню діяльність викладача та студента після того, як ми повернемося до звичайних умов викладання.

References

1. Andreyko SS, Bobukh VV. Fasylytatsiya v osvitnomu protsesi medychnogo zakladu vyshchoyi osvity [Facilitation in the educational process of a medical institution of higher education]. Suchasni trendy rozvytku medychnoyi osvity: perspektyvy i zdobutky : materialy navch-nauk konf z mizhnar uchastyu, Poltava, 24 bereznya 2022 r. Poltava; 2022. S. 13–14. (Ukrainian)
2. Borova TA. Teoretyko-metodychni pidkhody do zastosuvannya elektronnoho navchannya u vyshchiiy shkoli [Theoretical and methodological approaches to the application of electronic learning in higher education]. Problemy inzhenerno-pedagogichnoyi osvity. 2016;50-51:8-19. (Ukrainian)
3. Polozhennya pro dystantsiynne navchannya (Zatverdzheno nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy 21.01.2004 № 40) [Internet] [Regulations on distance learning (Approved by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine on 21.01.2004 No. 40)]. (Ukrainian). Available from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>
4. Shcho take dystantsiyna osvita: yak vona pratsyuje? [Internet] [What is distance education: how does it work?]. (Ukrainian). Available from: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jakvona-prazjuje>.
5. Kukharenko VM, Berezenska SM, Bugaychuk KL. Teoriya ta praktyka zmishanoho navchannya [Theory and practice of blended learning]. Monografiya. Za red VM Kukharenka. Kharkiv: Miskdruk, NTU KhPI; 2016. 284 s. (Ukrainian)
6. Sikora Ya. Realizatsiya zmishanoho navchannya u vyshchomu navchalnomu zakladi [Implementation of blended learning in a higher educational institution]. Naukovy visnyk Uzhgorodskogo natsionalnogo universytetu. Seriya: Pedagogika. Sotsialna robota. 2016;2:236-239. (Ukrainian)
7. Fandyeyeva AYe. Zmishane navchannya yak tekhnologiya zmin i transformatsiyi [Blended learning as a technology of change and transformation]. Narodna osvita. 2017;2:4-9. (Ukrainian)
8. Rodríguez-Triana MJ, Prieto LP, Vozniuk A, et al. Monitoring, awareness and reflection in blended technology enhanced learning: a systematic review International Journal of Technology Enhanced Learning (IJTEL). 2017;9(2/3):126-150.

Summary

CHALLENGES, ADAPTATION AND ADVANTAGES IN CHANGING TEACHING METHODOLOGY IN MEDICAL UNIVERSITIES DURING QUARANTINE RESTRICTIONS

Lazaruk O.V., Davydenko I.S., Lazaruk T.Yu.

Key words: educational process, distance education, distance learning.

The aim of this study is to substantiate the significance of fundamental innovations in enhancing the quality of education for future medical professionals, using the teaching experience of the 'Pathomorphology' discipline as an example. Materials and Methods. This publication delves into the core cognitive, psychological, and methodological challenges that have gained prominence during the quarantine period. It addresses the issues faced by both educators and students in the realm of distance learning for the 'Pathomorphology' discipline at a medical university. Results. The consistent application of innovative teaching methodologies not only enhances students' professional competence but also places distinct demands on the teaching staff. The 'evolution' of students, their inclination towards information and communication technologies, and swift adaptation to evolving learning conditions amid a series of educational reforms necessitate particular attention. Consequently, our study demonstrates the achievements of blended learning and its impact on shaping a contemporary form of pedagogical interaction between educators and students. This approach is pivotal in ensuring the efficacy of training highly skilled professionals. A distance course is a carefully planned educational endeavour by instructors aimed at processing and absorbing structured information. The structured model of distance learning encompasses diverse personal interactions: student-to-student, student-to-teacher, student-to-content, and student-to-interface, which complement and support each other. This system works cohesively to comprehensively enhance the quality of educational activities for each student, especially in the context of distance learning. The publication also offers pedagogical methods to address these challenges. Conclusions. The strategies identified for harnessing innovative technologies and teaching methodologies in the educational process, particularly in an online format, will enhance the quality of student education. These approaches foster independent knowledge acquisition, nurture self-directed and self-developing individuals, and stimulate creative and logical thinking.